CHRISTLICHE STIMME • CHRISTIAN VOICE • LA VOIX CHRETIENNE

MÜNCHEN • B 20409

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 71 СЕРПЕНЬ • AUGUST 2019 • Nr. 16 (3020) ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

БОРОТЬБА МІЖ ДВОМА ВИДАМИ ЛЮБОВІ

У своєму великому творі «Місто Боже», святий Августин пише, що вся людська історія, історія світу – є боротьбою між двома видами любові: любові Божої, аж до цілковитої жертви себе самих, в якій ми стаємо даром для інших; і егоїстичної любові до себе самих, аж до повної зневаги Бога, до страшної ненависті до ближніх.

Подібну інтерпретацію такої історії, як боротьби між двома видами любові (любов'ю та егоїзмом), ми знаходимо у Книзі Одкровення, яка представляє ці два типи любові у двох фігурах [11,19; 12,1–6; 10]. Ми бачимо великого і сильного червоного дракона, який змальовується у всій його брутальності, пристрасті до насилля, абсолютному егоїзмі. Такий образ червоного змія святий Євангелист Іван надав властителям свого часу, коли панували римські імператори – Нерон і всі решта, аж до Доміціяна.

Ця влада, здавалося, не мала кінця: військова сила, політична стратегія, пропагандистська ідеологія були настільки сильними, що віра і Церква представлялися на противагу такій потузі – беззахисною жінкою, без шансів вижити, не кажучи вже про перемогу.

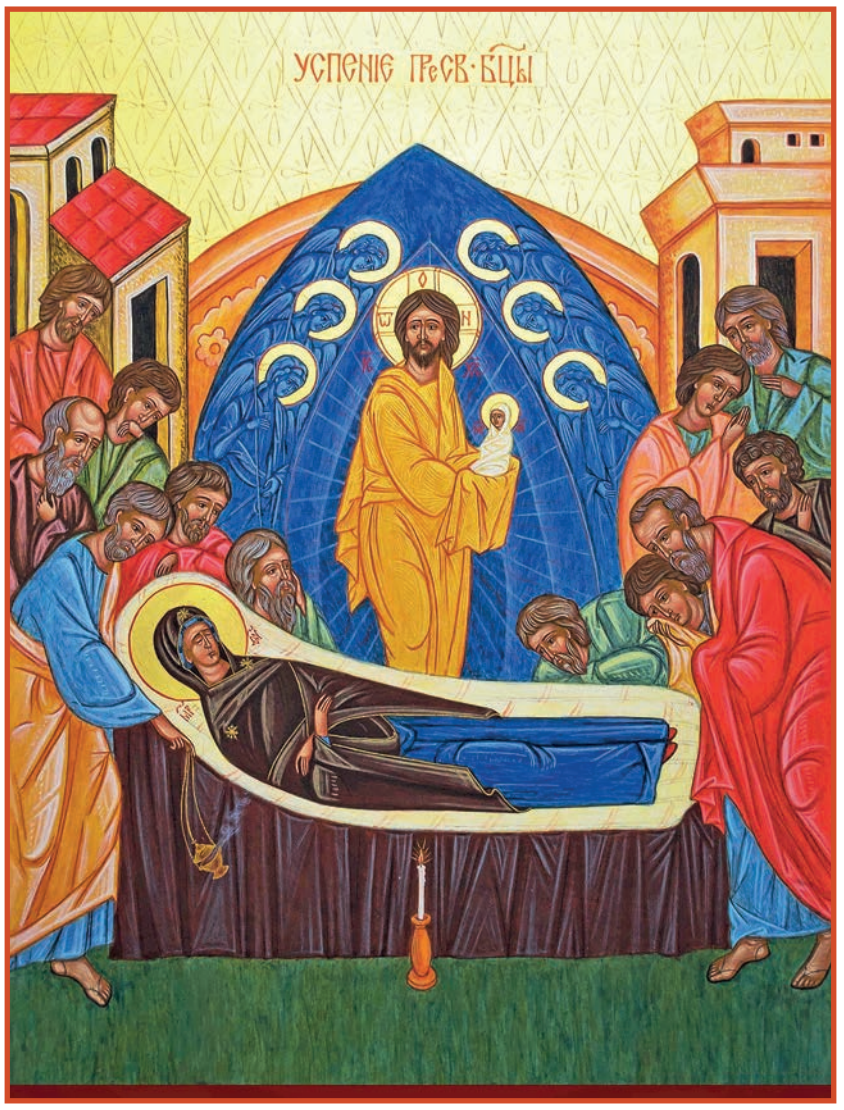

Фрагмент іконостасу храму Покрови Пресвятої Богородиці при монастирі Згромадження Сестер Пресвятої Родини в Києві

Хто міг би опертися такій силі? Проте, ми бачимо, що зрештою переможницею стає, власне, беззбройна жінка. Не егоїзм, не ненависть перемогли, а Божа любов – і весь римський імперіалістичний світ відкрився християнській вірі.

Слова Святого Письма завжди торкаються певного моменту історії. Ця влада червоного дракона не тільки вказує на антихристиянську силу, яка переслідувала святу Церкву у певний час, але й разом з цим різні матеріалістичні диктатури всіх епох. Свідченням панування цього червоного дракона були великі диктаторські політичні системи минулого недалекого століття: фашизм, сталінський соціалізм, китайський комунізм та інші, які проникли у всі куточки людського існування, і в яких важко було передбачити, що віра могла б вижити. Це були системи, які хотіли знищити Бога, який народився як дитина, ці ж ідеології хотіли безпощадно знищити Церкву і все її християнське надбання.

Сьогодні також цей червоний змій здається непереможним у різних його проявах і способах впливу. Особливо він діє в таких роздумах, які стверджують: «Що за абсурд думати про Бога, що за нісенітниця зберігати Божі Заповіді, це все – пережитки минулого. Вартує тільки таке життя, яке живемо для себе. Поки маєш мало часу – бери, користай зі всього, що можливо взяти для себе. Вартість має споживацтво, егоїзм, розваги – ось це є правдиве життя, так ми повинні жити». **Продовження на 2 стор.** ▼

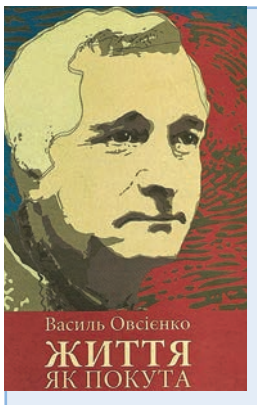

Увазі наших читачів пропонуємо розповідь Василя Овсієнка про умови утримання в'язнів сумління в совєтських концтаборах. Ця розповідь, це фрагмент книги п. Овсієнка «Життя як покута». Автор в таборах та тюрмах СССР провів загалом близько 15 років (тільки трохи менше ніж Патріарх Йосиф Сліпий) і з вишуканим літературним смаком описав пережите. **Стор. 6**

ХГ

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ – КОНТРРЕВОЛЮЦІЯ НИЦОСТІ

Портрети героїв Небесної сотні. С-на: Інна Соколовська (Shutterstock)

Парламентськими виборами в Україні практично закінчилася епоха Революції Гідності. Найвищу посаду в державі посідає людина, якої не було на Майдані, а в риториці більшості партій-переможців не було навіть згадки про революцію чи Небесну Сотню.

Переможців, звісно, не судять, але якщо проаналізувати механізм їхнього тотального виграшу на президентських і парламентських виборах, то виявиться, що фактично на наших очах розгорнулася контрреволюція. Адже Зеленський і Ко прийшли до влади на цілком більшовицьких, нігілістичних гаслах – мовляв, усі «старі» погані й ні на що не здатні, тому краще їх замінити коміками, тамадами, весільними фотографами й анестезіологами.

Так, це реванш, хоч і не регіоналів на чолі з Януковичем. Це реванш тих, що ніколи не вірили в Революцію Гідності. Тих, що завжди вважали мітинги проплаченими, бо просто не уявляють собі ситуації, коли хтось із власної волі й без грошей може вийти на політичну демонстрацію. Тих хитруватих, заздрісних, ницих, які воліють відсидітися в безпечному місці й кожну ситуацію вивернути собі на вигоду.

Продовження на 4 стор. ▼

БОРОТЬБА МІЖ ДВОМА ВИДАМИ ЛЮБОВІ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

З такими думками, вочевидь, людина ослаблена, щоб думати про такого Бога, який створив людину, який Сам став дитиною і є правдивим Володарем всього світу.

Здається, що і сьогодні цей страшний монстр залишається непереможним, однак, правдою є і те, що Бог є сильнішим від сили зла. Божа любов перемагає все, а не егоїзм, який залишений на самознищення. Розглядаючи в такий спосіб різні історичні фігури, в яких проявляє себе червоний змій, бачимо також інший образ Святого Писання: «Жінка, одягнена в сонце, і місяць під стопами її, а на голові її вінець із дванадцяти зірок». Цей образ також має багатогранне значення. Найперше, без сумніву, це є Пречиста Діва Марія, зодягнена у сонце, тобто в Бога; повністю перебуваючи в Ньому і ним живучи, Вона вся обрамлена і просякла Божественним світлом. Вінець її із 12 зірок вказує на 12 поколінь Ізраїля, тобто на весь Божий Народ і сопричастя всіх святих. Місяць під її стопами зображає образ смерті і смертності. Пресвята Діва Марія залишила поза собою смерть; Вона вся зодягнена в життя, взята в небо з тілом і душею до Божественної слави. Таким чином Вона сьогодні до всіх нас промовляє: «Будьте мужні, попри все переможе любов! Все моє життя було даром мене самої для Господа Бога і для моїх ближніх, всім моїм життям я говорила: "Ось я слугиня Господня". А тепер моє життя у служінні ввійшло до правдивого Життя. Майте довір'я до Бога, сміливість жити попри всі обставини та різні погрози дракона».

> Це є перше значення образу жінки, яка символізує Діву Марію – знак перемоги любові, перемоги добра, перемоги Бога, знак потіхи і надії.

Пізніше ми бачимо цю жінку в різних терпіннях: вона мусить втікати, при пологах кричить від болю – це є Церква, яка у всі часи є подорожуючою паломницею і народжує наново Христа для всіх поколінь, несучи його з болем цьому терплячому світові. У всі часи переслідувана червоним драконом, живе мов у пустині. Але у всі часи Церква, вибраний Божий Народ, живе світлом Божим і постійно живиться, як каже святе Євангеліє, Богом; скріплена небесною поживою – святим Євхаристійним Хлібом.

І ось так, при всіх недомаганнях і труднощах, у різних обставинах, Церква у всі часи, по різних куточках світу, терплячи, перемагає. Вона є тією присутністю і гарантією Божої любові, яка противиться ідеологіям ненависті, зла і егоїзму. Ми всі спостерігаємо, як злий дракон хоче сьогодні пожерти Бога, який став людиною у малій дитинці. Тому, не біймося Бога. Боротьба, яку веде Господь зі злом, вказує на те, що Бог «немічний» є сильним – є правдивою силою.

Свято Внебовзяття є для всіх нас своєрідним закликом мати довіру до Бога, а також запрошенням до наслідування Пресвятої Богородиці до тієї міри, як Вона сама сказала: «Я слугиня Господня, я є вся для Бога». Це для нас урок, як ми повинні давати життя, а не відбирати його. Властиво, таким чином можемо йти шляхом любові, який полягає у втраті, яка насправді є віднайденням правдивого життя.

Дивімося на Пресвяту Богородицю, взяту до Неба, скріпімо нашу віру і радіймо, бо Бог перемагає завжди. Ця віра, яка, на перший погляд, виглядає немічною, є правдивою силою світу. Любов сильніша за ненависть. Скажімо сьогодні разом зі Святою Єлизаветою: «Благословенна Ти між жінками, молимося до Тебе цілою Церквою, заступайся в небі за нас, грішних, завжди і на віки вічні». Амінь.

Проповідь Папи Бенедикта XVI від 2007 р. з нагоди Урочистості Внебовзяття Пречистої Діви Марії.

Подано за: «Місіонар»

З Катехизму УГКЦ

До Богородиці, першої обожествленої, Церква зі сміливістю звертається словами: «Пресвята Богородице, спаси нас», розуміючи, що спасає благодать Божа, яка діє в ній. Її спокійна й легка, наче сон, смерть у повноті благодаті стала пробудженням до неба і була названа Успенням. Успення Богородиці показане на іконі празника як «народження» для неба: Христос тримає на руках сповиту пеленами душу Марії. У святкуванні Успення Церква ісповідує, що Богородиця у смерті не зазнала тілесного тління, а «переставилася, від землі до небесних обителей переселившись» – тілом і душею була піднесена Господом до небесної слави. Першою з-поміж людського роду Богородиця була прославлена у своєму тілі, що є образом і нашого воскресіння. Богородиця, бувши Матір'ю Життя, переставилася до Життя і «в Успенні світа не оставила». (313)

ПІДПІЛЬНА ЦЕРКВА

Я В СИБІРУ ВЖЕ БУЛА

УГКЦ була «мовчазною Церквою» 43 роки. Цього року відзначаємо 30-річчя виходу Церкви з підпілля. Пронести віру крізь табори, тюрми, переслідування та цькування було непросто

КАТЕРИНА ЮРІЇВНА АФАНАСЬЄВА, нині дяк у парафії при монастирі Францисканців, згадує, як у її власній квартирі облаштували справжню церкву.

Катерина ще в юності одружилася з росіянином і поїхала за ним до Сибіру на заробітки – «на газопровод». За кілька років повернулася до Ужгорода, почала шукати можливість «боротися за свою віру» і стала ходити на Службу у підпільних квартирах.

«Нас приходило 2–3 людей, в основному бабки старші, а тут я – молода. Священник дуже радів мені. Міліція стежила за священниками, як тільки той виходив з дому, то вони за ним», – згадує Катерина Юріївна.

Через деякий час вона влаштувалася на роботу прибиральницею в місцеве відділення спецслужби. «Тут мені помогло навіть російське прізвище чоловіка: хто б міг подумати, що росіянка, Афанасьєва, може бути місцевою греко-католичкою? А я нічого не боюся: ні тюрми, ні заслання, в Сибіру я вже була, мені туди іти не страшно! (сміється) Прибирала так чисто, що мені дали "Ударніка комуністичного труда"», – розповідає жінка.

Трохи згодом Катерина запропонувала проводити служби в її 3-кімнатній квартирі. Єдиний син виріс і служив в армії, а чоловік не був проти. Таким чином можна було відвести підозру від священника.

Вона старанно прибирала прямо «у лігві» кадебешників, її там любили і цінували, тож жінка була спокійна. Та одного разу все ж прийшли і до неї. Священник саме служив, як пролунав дзвінок: «Відкриваю двері, а там мої хлопці! Побачили мене і аж недобре їм стало: "Катю, – кажуть, то тут ви живете?! Нам сказали, що у квартирі є священник…"».

Обшукали квартиру, але люди все встигли заховати, отець був на балконі, то побачили тільки Псалтир на столі.

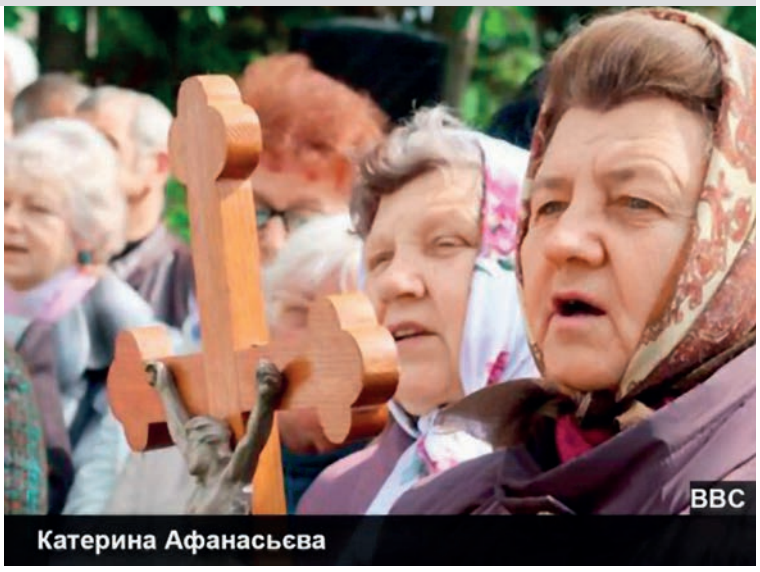

Катерина Афанасьєва

«Я сказала, що в мене хворий батько і я покликала людей почитати зі мною Псалтир. Склали протокол та й пішли собі. Через деякий час прийшли і другий раз із тим же: Нам все-таки сказали, що у вас дома зараз священник! Того разу вже забрали отця і мене разом з ним. Тоді нас оштрафували і більше у мене вдома Служба Божа не правилася».

«У 1991-му, коли М. Ґорбачов оголосив легалізацію, я мала чути ці слова на власні вуха! Він так і сказав по телевізору: "А што нам тєпєр бояться ґрєко-католіков? Оні нам нічєво нє моґут сдєлать" [А чого нам тепер боятися греко-католиків? Вони нам нічого не можуть заподіяти]. І після того пішла легалізація».

BBC News Україна

ЦЕРКВА В БІЛОМУ БОРІ – ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ

25 липня церкву Різдва Пресвятої Богородиці в м. Білий Бір (Польща) внесено в реєстр архітектурних пам'яток. Святиня була збудована у 1992–1997 роках за проектом видатного митця Юрія Новосільського.

«25 липня 2019 року воєводський консерватор пам'яток у Щеціні вніс до реєстру пам'яток греко-католицьку церкву Різдва Пресвятої Богородиці разом із землею під будівлею та невід'ємними елементами декору авторства проф. Юрія Новосільського», – повідомила Ізабела Воробей з Воєводського управління охорони пам'яток у Щеціні.

При проектуванні церкви з Юрієм Новосільським співпрацював архітектор Богдан Котарба. В інтер'єрі переважають три кольори: темно-зелені стіни і стелі, білі перегородки і червоні дверні коробки. Іконостас містить тільки три ікони: розп'яття над царськими вратами, Христос і Діва Марія. У центрі церкви знаходиться яскраво-червоний тетрапод.

Парафіянами церкви є українські жителі міста, українці, які були [насильно] переселені до Білого Бору і його околиць у 1947 р. в рамках акції «Вісла», та їхні нащадки. Незвичайна форма храму не знайшла відразу схвалення віруючих (особливо старшого покоління, які пам'ятали святині з рідних сіл у південно-східній Польщі), котрі очікували традиційної церкви з високою банею.

Білобірська церква є не лише місцем молитви та мистецькою перлиною, яку приїжджають дивитися архітектори з різних сторін світу. З огляду на акустичні якості там проводяться концерти, та навіть звукозаписи. У храмі свої дві платівки записав зокрема український чоловічий хор «Журавлі».

Павло Лоза, «Наше слово»

УАПЦ ПРИПИНИЛА СВОЄ ІСНУВАННЯ

Українська Автокефальна Православна Церква офіційно припинила своє існування. Відповідне оголошення опубліковано в парламентській газеті «Голос України» від 14 серпня. «29 липня 2019 року до Єдиного державного реєстру юридичних осіб внесено запис про припинення релігійної організації "Патріархія Української Автокефальної Православної Церкви" шляхом реорганізації, а саме шляхом приєднання до релігійної організації "Київська митрополія Української Православної Церкви" (Православної Церкви України)», – йдеться в оголошенні. (5 Канал)

МИТРОПОЛИТ Б. ҐУДЗЯК СТАВ ЧЛЕНОМ КОНҐРЕҐАЦІЇ ДЛЯ СХІДНИХ ЦЕРКОВ

6 серпня Апостольський Престіл повідомив, що Святіший Отець Папа Франциск номінував нових членів Конґреґації для Східних Церков, серед яких архиєпископ і митрополит Філадельфійський Борис Ґудзяк. Конґреґація для Східних Церков – це відомство Римської Курії, завданням якого є забезпечувати збереження літургічної, духовної та дисциплінарної спадщини Церков візантійського, сирійського, вірменського, халдейського та коптського обрядів, які перебувають в єдності з Апостольською Столицею. Крім того, в окремих регіонах вона має ексклюзивну юрисдикцію, де їй підлягають також вірні латинського обряду. (Пресслужба Секретаріату Синоду Єпископів УГКЦ)

У СЛОВ'ЯНСЬКУ ЗАКЛАДЕНО КАМІНЬ ПІД ХРАМ УГКЦ

Єпископ-помічник Сокальсько-Жовківської єпархії УГКЦ Петро (Лоза) 4 серпня здійснив чин освячення хреста та наріжного каменя під будівництво храму св. рівноап. Володимира Великого у Слов'янську. Відповідно до рішення Синоду УГКЦ, у Слов'янську Донецької обл. створено пасторально-соціальний центр, діяльність якого відбувається під опікою Сокальсько-Жовківської єпархії. (з повідомлення пресслужби Сокальсько-Жовківської єпархії)

ВІЙНА, КІЛЬКІСТЬ САМОГУБСТВ

Понад тисяча учасників війни на сході України покінчили життя самогубством. Про це повідомив голова Комітету Верховної Ради у справах ветеранів Олександр Третьяков. Він наголосив, що «ця війна докорінно відрізняється від війни, яка була в Афганістані». В Афганістані застосовувалася стрілецька зброя, а «на цій війні застосовується артилерійська зброя. І природно, всі психологічні травми пов'язані більше з цим», – сказав він. Як повідомив Третьяков, станом на 2 квітня кількість учасників збройного протистояння російській аґресії становила 329 тис. 500 осіб, середній вік ветеранів – 35 років, і вони соціально дуже активні, у них загострене почуття справедливості. Раніше головний військовий прокурор Анатолій Матіос розповів, що більшість самогубців в армії – зовсім юні хлопці, 1995–1998 років народження. (УНІАН)

США ВИХОДЯТЬ З ЯДЕРНОГО ДОГОВОРУ З РОСІЄЮ

Сполучені Штати Америки 2 серпня офіційно вийшли з російсько-американського Договору про ліквідацію ракет середньої та малої дальності (ДРСМД), який ознаменував собою завершення «холодної війни». Договір 1987 року підписали лідер СССР Міхаїл Ґорбачов та президент США Рональд Рейган. Документ забороняв обом ядерним державам володіти наземними ракетами радіусом дії від 500 до 5000 км. Восени 2018 року президент США Дональд Трамп заявив, що Росія порушує умови ДРСМД. У грудні держсекретар США Майк Помпео висунув ультиматум Росії, зажадавши протягом 60 днів знищити або модифікувати ракету 9М729, що, як стверджують у Вашингтоні, за своїми показниками порушує ДРСМД. РФ послідовно заперечувала усі звинувачення. (Новинарня)

«АРХІВ ПОВЕРНЕННЯ» У ПЕРЕМИШЛІ

У Перемишлі почав діяти проект «Архів POWERнення». У рамках цього проекту на сайті powernennia.pl публікуватимуться спогади українських жителів міста про те, як вони приїжджали і поселялися у місті над Сяном. «Не всі польські українці, виселені в 1947 році у рамках операції «Вісла», вросли в «повернені території» [поль. ziemie odzyskane]. Деякі з них, незважаючи на несприятливі умови, вирішили повернутися в родинні сторони. Коли повернути в рідне село було неможливо, тому що старі будинки були заново заселені, або вже не існували – був Перемишль», – читаємо на сайті проекту. Саме вони переважно були реконструкторами українського світу в місті. (Наше слово)

ПЕРШИЙ ТОМ «ІСТОРІЇ РЕЛІГІЙ» о. д-ра О. ШЕПЕТЯКА

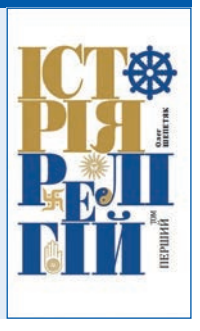

Побачив світ перший (з трьох) том «Історії релігій», автором якого є доктор філософських наук, священник Київської архиєпархії УГКЦ Олег Шепетяк. На сторінках цієї книги міститься ретельний і багатогранний виклад історії релігій світу, аналіз історичних обставин формування головних релігійних напрямів та розвиток віровчень. Читачі матимуть змогу ознайомитися з головними конфесіями релігій і їхнім впливом на соціальне й культурне життя народів світу. Перший том присвячений релігіям давнього світу, які зародилися до виникнення християнства. (ІР УГКЦ)

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ – КОНТРРЕВОЛЮЦІЯ НИЦОСТІ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

З огляду на мотиви, які змусили цю більшість в ейфорійному пориві так масово підтримати Слугу Народу й Зеленського, можна впевнено назвати цей процес Контрреволюцією Ницості. Бо на противагу хлопцям, які за Україну – даруйте пафос, але ж це правда! – з дерев'яними щитами йшли на Беркут, на виборчі дільниці сунула маса плебсу, горизонт зацікавлень якого закінчується на ковбасі в холодильнику й платіжці за газ. Замість ідей про гідність людини, про демократію як цінність, зрештою, замість європейських прапорів на барикадах ми отримали ганебне «Зробимо їх разом» у стосунку до людей, які – не ідеально, але результативно – захищали країну після путінського нападу. Нині тих, що відстояли Україну в 2014-му, збираються люструвати.

Замість ідеї про утвердження української мови як державної, замість курсу на деколонізацію, права на свою історію й Церкву більшість українців обрала собі проросійську владу. Так, не пропутінську, але таки проросійську: людей, для яких російська мова, культура – частина ідентичності, а росіяни – брати.

Замість шляхетної самопожертви настала ера жертвування національними інтересами в обмін на телевізійну картинку і знижку на комунальні послуги. На цих виборах інстаграм переміг фейсбук, а телевізор – книжку. Ось побачите, слідом за реабілітацією серіалу «Свати» якийсь черговий Баришівський суд воскресить для широких малоросійських мас Вконтакте й Одноклассніки. Замість ідеї про баланс і рівновагу в державі, як запоруку демократичного й стабільного розвитку, українці в своїй більшості створили всі передумови для повної узурпації влади. Прогнавши президента-зека, народ обрав собі президента, який вичитує чиновників по-хамськи. Що більше хамства й зневаги до «старих», то більше радості в плебсу. Єхидної, примітивної, гнилуватої радості, але аж ніяк не Гідності.

Перемога Контрреволюції Ницості залишає по собі гіркий, бридкий післясмак. Скільки українських воїнів загинуло від московської кулі, а звільнені від окупації міста Донбасу знову масово проголосували за проросійські партії. Небесна Сотня життям заплатила за вигнання тупуватого диктатора, щоб через п'ять років ті, що під час революції відсиджувалися перед телевізорами, привели до повної влади бикуватого узурпатора.

Ось цим і закінчилася Революція Гідності.

Андрій Любка,
«Збруч»,
23.07.2019 р.

ХТ

УКРАЇНСЬКА МОВА – ЛІТО 2019

Прошу зрозуміти, що мої мовні дослідження є особистими, апокрифічними, не науковими, а то і спорадичними. Останнє означає: коли мене припече, тоді я висловлюся. Тому мої написані висновки є рідко похвальними. Також треба розуміти – попри те, що я не шукаю конфронтації у мовному питанні, я також її не уникаю задля спокою.

Ці міркування – наслідки останньої поїздки у липні 2019 року в основному до трьох міст України: Київ, Львів, Харків. Всі три пункти є об'єктами моїх частих поїздок і тому враження в основному є відносне. Тобто на підставі минулого Львів міг тільки погіршитися, Харків міг тільки поліпшитися, а Київ – не знаю. Це столиця і вона мабуть зачарована, а в моїх очах зачарована до безнадійності. Оцінки мовного користування треба розуміти також у площині хто мовою користується: державні чиновники, службовці, офіціанти чи просто прохожі, а між ними туристи і місцеві мешканці.

На вулицях Львова відчутно багато чужої мови, особливо польської, бо там дуже багато туристів з Польщі. Особливо польську мову я чув на Личаківському цвинтарі, бо на тому кладовищі є велика частина польської історії. Але Львів засадничо україномовний: на університетах, у державних структурах, в приватних підприємствах. Відчутно на вулиці, зокрема на Площі Ринок, різні мови, включно з російською. Кажуть, що російська це наслідок війни на сході – прибули звідтам і міґранти. Наразі Львів їх не українізував, але, здається, наразі також вони не зрусифікували Львів.

В час мого перебування в Україні я вилетів до Білорусі на чотири дні. Білорусь я назвав країною застою під багатьма точками зору, включно з білоруською мовою. На вулиці скрізь російська. Вернувшись у Київ, я вирішив для себе, що у мовному питанні Київ – це город застою. Правда, державні службовці розмовляли зі мною українською, але між собою розмовляють російською. Службовці та офіціанти приватних установ починають розмову по-російськи майже без винятку. Правда, при зверненні уваги переходять на українську, але не роблять цього звичайно, коли ви просто відповідаєте українською. Потрібно звернути увагу: часом, правда, дуже рідко, проявляється зухвале відношення. Мабуть гірше того, це брак свідомості, що вони розмовляють не тільки чужою, але ворожою мовою.

Харків відомий як місто, де з ініціативи родини Алчевських в 1898 р. був встановлений один з перших (чи не перший) в Україні пам'ятник Т. Шевченкові. На даний момент бюст знаходиться в Києві у державному музеї поета (з Вікіпедії)

На вулицях, підслуховуючи прохожих, хіба одна особа з п'яти розмовляє українською. Дуже поширені розмови двох співбесідників: один говорить російською, другий українською. Свідомості цієї різниці майже немає.

Харків мене заскочив при першій зустрічі, хоч і телефонній, з офіціанткою готелю «Харків». Її перші слова були російською, але коли я представив себе українською, вона з місця перейшла на українську. Тиждень пізніше дзвонив я вдруге, щоб підтвердити бронювання, і офіціантка привітала мене українською. Сподіваюсь, що це не була та сама офіціантка. На сайті є можливості користування українською, російською і англійською, українська на першому місці.

Подорож до Харкова швидким поїздом була навпів українською. Це велика різниця від останньої поїздки півтора року тому, коли я мало не побився за мову. У вагонах люди розмовляли переважно російською. Службовці української залізниці починали російською, але інколи переходили на українську, щоби мені догодити. Інші пасажири розмовляли із службовцями російською.

Приїхав до Харкова. Треба таксі. Ставлю собі завдання знайти україномовного водія. П'ятий розмовляв українською. Піднесена надія привела одначе до повного розчарування. У ході спостереження за виборами майже ніхто не розмовляв зі мною українською. Про це я написав окрему статтю і зажалення, бо, згідно з законодавством, вибори мають проводитися українською мовою, а коли голова і секретар дільничної виборчої комісії розмовляють тільки по-російськи, – це порушення закону. Це також порушення мого внутрішнього спокою. Міліція теж розмовляла тільки російською.

Один голова зійшов на обговорення історичної теми і переконував мене, що українці як нація з'явилися тільки у XIX столітті. Київська Русь, це Росія. Я себе представив Аскольдом, так як князі Аскольд і Дір, а він назвав мене на завершення Арнольдом. «От таке ваше знання історії», – сказав я йому. Цю дуже голосну розмову чула ціла виборча дільниця.

Продовження на 5 стор. ▼

УКРАЇНСЬКА МОВА – ЛІТО 2019

▼ Продовження. Початок на 4 стор.

Не знаю як вони це сприйняли, але молоді підходили до мене і російською казали, що той голова дурень.

У ще одній дільниці голова розмовляла тільки по-російськи і не звертала уваги на мої зауваження. Тільки після моєї зауваги, що уведу оскарження що вона більше не може бути головою ДВК, вона раптово заніміла і передала розмову зі мною своєму секретареві.

Наступного дня я провів власний тур вгору і вниз головною вулицею Сумською. Відвідав храм Жінок-Мироносиць і Свято-Покровський чоловічий монастир. Люди розмовляли тільки російською і переконували мене, що ці споруди ніколи не перейдуть до Православної Церкви України, а залишаться при Московському Патріархаті. Також зайшов під Театр ім. Т. Шевченка на Сумській 9, де у 1922 році засновано Лесем Курбасом театр «Березіль». Театр був закритий на вакації, але поруч працювала каса. Чергова у касі розмовляла тільки по-російськи.

Моєму розчаруванню не було меж. Майже 20 років їжджу до Харкова. Мабуть треба їздити частіше. Запрошую національно свідомих українців також туди їхати. Харків'яни, це не москалі. Вони просто хохли і малороси.

Для «ХГ»
Аскольд Лозинський

ХГ

НІБУЛОН: європейський сервіс з повагою до клієнтів

Нотатки подорожнього

Мій шлях з південного заходу Німеччини, із старовинного міста Есслінґен-на-Неккарі, що у Вюртемберзі, до села Покровка на Кінбурнській косі був досить довгим. Я подолав приблизно дві з половиною тисячі кілометрів.

Спочатку був великий автобус, який, долаючи дорожні корки, привіз мене до летовища «Манфред Роммель» біля столиці Швабської метрополії Штутґарту. Регіональний літак «Ембраер» польської авіакомпанії LOT, переборюючи потоки турбулентності, сів на Варшавському летовищі ім. Ф. Шопена. Через кілька годин польський «Боїнґ» із незначним запізненням відлетів на Київ. Кілька кроків по рідній землі і міжнародне летовище «Бориспіль» запропонувало мені місце в зручному Скай басі. Трохи менше години і я на київському Південному залізничному вокзалі.

Купейний вагон швидкого потяга Рівне – Київ – Миколаїв, вироблений ще в Німецькій Демократичній Республіці. Він – ветеран, ще з часів СРСР бачив капітальні ремонти, але не мав жодної модернізації. Гарячий чай в склянці з підстаканником створив затишок в старому вагоні. Безкінечні зупинки швидкого потяга свідчили про те, що реформування української залізниці не те що не завершене, а ще в далекому проектуванні. Тоненький матрац муляв боки, він краще підходив не для сну, а для пляжного відпочинку на піску. Туалет, з якого все йшло прямо на колії, своїм специфічним запахом повертав до часів розвиненого соціалізму.

На станції «Долинська» Одеської залізниці електровоз замінюють тепловозом, і під повільний рух потяга вдалося якусь годину все ж поспати. Склянка залізничного чаю збадьорила. І от він Миколаїв. Перон, вокзал. Довгоочікувана зустріч з моїм старим товаришем та однокурсником з Національного Київського університету ім. Т. Шевченка, журналістом Павлом Демо. Ми не бачились 22 роки. Разом з ним миколаївський журналіст Володимир Генералов. Ми вирішили спільно під'їхати на авто до Соборної площі. Стан доріг у Миколаєві та благоустрій центральної Соборної площі обласного центру неприємно здивував. А біля Миколаївської обласної державної адміністрації недільного ранку нас урочисто зустріла зграя бродячих собак…

Трохи проїхавши розбитими вулицями до Чорноморського суднобудівного заводу, ми опинилися на Каботажному молі і потрапили в інший сучасний європейський світ. Ми прибули до терміналу української фірми «НІБУЛОН – Експрес»…

Пасажирський термінал «НІБУЛОН» дуже органічно вписався в оточення Каботажного молу, він додає веселих фарб до місцевості біля Чорноморського заводу. Зазначу, що квитки на потрібний рейс я забронював з Німеччини безпосередньо через «гарячий» телефон диспетчерської служби компанії, хоча можна було це зробити і шляхом відправки електронної пошти. Швидкісне судно можна зачекати на комфортних лавочках під модерновим навісом, відвідати ще й біотуалети на терміналі.

Нас привітно вітає черговий, що вбраний по-флотськи в темно-синій корпоративній уніформі компанії. Я називаю своє прізвище та номер бронювання, оплачую квитки. Можна безпосередньо в касі зробити це і в безготівковій формі.

І ось я на борту. Вітаюся з екіпажем та капітаном словами «Слава Україні!». Від моряків швидкісного судна «Нібулон – Експрес» чую у відповідь «Героям слава!». На модернізованій «Кометі» два салони: маленький з панорамними вікнами на носу судна та великий в центральній частині. Отримую ще і фірмовий проспект з розкладом рейсів. Сідаю в комфортне крісло.

Рівно о 9-й годині б'є ринда і «Комета» відправляється на Кінбурн. Судно на підводних крилах, немов регіональний авіалайнер, йде на південь униз по Південному Бугу до Чорного моря. Виходжу на корму і милуюся видами Миколаєва та його околиць. Майже не чутно шуму потужної суднової машини, лише тихо грає у салоні приємна музика. Трохи стомлений після сервісу від «Укрзалізниці» я просто засинаю у м'якому авіакріслі.

Звучить по трансляції оголошення, що ми вже підходимо до Кінбурнської коси. Судновий годинник показує половину одинадцятої ранку. Отже, наша «космічна» подорож на «ракеті» тривала лише близько півтори години. Разом з туристами ступаю на новий довгий причал «НІБУЛОН», що на вістрі Кінбурнської коси. З особливою відповідальністю фахівці компанії поставилися до організації належного рівня причальної інфраструктури. Установка спеціального плавучого причалу для швартування пасажирських суден на підводних крилах дозволила не порушувати екосистему і зберегти біорізноманіття Національного природного

парку «Білобережжя Святослава». Цей плавучий причал є унікальним для України: він виготовлений з пінобетону, має 100-відсотковий запас плавучості і непотоплюваності. Причал встановлено в зоні стаціонарної рекреації на відстані близько 150 метрів від берега з метою забезпечення необхідної глибини для безпечного підходу судна. До причалу підведено підхідний місток, що складається з металобетонних конструкцій.

На нас чекає вже автобус – всюдихід, що має далі закінчити мій шлях у селі Покровка біля екоготелю «Ларіна дача». Хочу подякувати команді швидкісного судна «Нібулон – Експрес – 2» та генеральному директору компанії «НІБУЛОН», Герою України, пану Олексію Вадатурському за європейський сервіс.

На пам'ять мені приходить нещодавна поїздка швидкісним катамараном Боденським озером. Це найбільше озеро у Німеччині, яке біля Альп з'єднує собою дві федеральні землі Баден-Вюртемберґ і Баварію, а також Австрію та Швейцарію. Недалеко від цього озера знаходиться і Франція. Йшов я тоді з Констанца до Фрідріхгафена на білому катамарані. Хоча відстань між цими старовинними містами була меншою і подорож тривала близько години, квитки коштували майже 15 євро на особу. До того ж ця лінія субсидується частково з бюджету. А соціальний тариф від «НІБУЛОН» більше, ніж вдвічі дешевший і сервіс кращий, ніж німецький. Проїзд на високошвидкісних пасажирських суднах «НІБУЛОН Експрес» по кишені більшості пасажирів. Така цінова політика є проявом соціальної відповідальності компанії «НІБУЛОН». Як пояснив Олексій Вадатурський, це поки соціальний проект для «Нібулона», в який не закладено прибуток.

Єдине зауваження до компанії, це відсутність ранішнього рейсу від причалу на Косі до Миколаєва. Швидкісні судна о 9:50 роблять рейс лише до Очакова, а до обласного центру це було б набагато зручніше при поверненні назад. Можу помріяти і про рейс швидкісних «ракет» «Миколаїв – Херсон – Київ». Я б з великим задоволенням скористався послугами компанії на цьому маршруті, замість їхати до столиці України потягами чи автобусами… На жаль, авіарейс «Миколаїв – Київ» відсутній, може його «НІБУЛОН» водним шляхом якісно виконає…

А далі мене чекав екологічний відпочинок на Кінбурнській косі – українського натурального курорту для тих, кому потрібне перезавантаження на природі, у мальовничій місцевості, куди ще мало дісталася цивілізація. А найкраща частина мого неблизького шляху до «українських Мальдівів» відбулася завдяки компанії «НІБУЛОН».

Дмитро Мірецький,
спеціальний кореспондент часопису «ХГ» (Мюнхен);
Міжнародна асоціація журналістів (IFJ)

ФІЛАРЕТ І КҐБ

Найжахливіше, що Філарет міг зробити Московському Патріархатові, це не створення УПЦ КП у 1992 році, а розповісти правду про діяльність РПЦ в радянський період, співпрацю з КҐБ. Філарет наробив для РПЦ чимало проблем, але не торкнувся «святая святих» – співжиття Церкви і режиму за часів СРСР.

1977 рік. Леонід Брежнєв; митр. РПЦ Алєксій (Рідіґер); патріарх РПЦ Пімен (Ізвєков); рабин московської синагоги Яков Фішман. Зустріч з нагоди 60-ліття більшовицького перевороту

Проте нова заява владики Філарета має й свою новизну. Оскільки він не просто в черговий раз підтвердив те, що ми і так знали, але також перевів розмову в моральну площину, сказавши, що така співпраця не була гріхом. Це вже не про факти, які були б корисними для істориків. Це вже питання для богословів. Аргументація словами про кесареве і Боже, чи словами апостола Павла про покору перед владою, виглядають сьогодні як мінімум дивно. Співпраця християн з Гітлером, які виправдовували її саме такими словами, раз і назавжди поставила залізобетонну плиту на таких аргументах. Після досвіду тоталітарних режимів XX століття, а радянський режим був одним з них, говорити таке це, як мінімум, дико.

Чергова заява владики Філарета (Денисенка) про співпрацю між Церквою і КҐБ в радянський час не є сенсацією. Він, до слова, є одним з небагатьох архієреїв РПЦ часів СРСР, які про це взагалі говорять. Бодай так. На жаль, ці слова не супроводжуються жодною конкретикою: поясненням механізмів цієї співпраці, обґрунтуванням мотивації, називанням конкретних фактів і «спільних операцій» чи «акцій».

Неможливо сказати, що ми взагалі нічого не знаємо. Такі дослідження, як наприклад «Церква тих, що вижили» Наталії Шліхти, добре показують і мотивації, і стратегію Церкви та різних ієрархів стосовно співпраці з радянською владою і навпаки. Проте Філарет знає набагато більше. Як я вже писав раніше, ні митрополит Онуфрій, ні Агафангел ніколи нічого не розкажуть, а він мав шанс розповісти і не бути шельмованим.

Переосмислення цього досвіду XX століття було і є важливим етапом в житті Церков на Заході, який українським християнам ще треба, як виглядає, пройти. Це буде «церковною декомунізацією», яка потрібна Церквам не менш, ніж цілому суспільству. Можливо, одним з перших спільних проектів ПЦУ і УГКЦ має бути саме це: переосмислення комуністичного минулого, його наслідків в церковному житті, духовному? Не затерте до дірок Filioque і питання вселенського примату, а саме це?

Відповіді на багато питань радянського часу дадуть нам дороговкази у багатьох нинішніх головоломках. Які межі співпраці з державною владою можуть бути? Як оцінювати з моральної точки зору дії тих чи інших політиків, і як на це реагувати, як з ними взагалі спілкуватись? Це, до речі, питання, які ставлять сьогодні знову й західні християни, застановляючись над тим, як жити в часи нових ідеологій.

Світлої пам'яті архімандрит Роберт Тафт, говорячи якось про досвід Православної Церкви в радянський час, сказав: «Ми ще могли зрозуміти, коли вони брехали, бо до їхньої скроні був приставлений револьвер. Але чому продовжувати брехати, коли револьвера вже немає – зрозуміти неможливо».

Мене давно турбував в цьому контексті один епізод з життя владики Філарета, який трапився під час його візиту до США навесні 1963 року. Шостого березня в Баффало відбулась прес-конференція, від РПЦ були владика Філарет та прот. Віталій Боровой. На запитання Вальтера Чопика: «Ви сказали, що в СРСР є свобода релігії. Але чому тоді глава УГКЦ – Йосиф Сліпий 18 років перебував в ув'язненні?», єпископ (тоді Віденський і Австрійський) Філарет відповів наступне: «Важливо підкреслити, що ми маємо справжню релігійну свободу і якщо Йосиф Сліпий був покараний, то це сталось не тому, що він віруюча людина, а тому що він вчинив злочин проти СРСР». Вальтер Чопик перепитав: «Якщо ви поясните мені, які саме злочини він учинив, я був би радий». Відповідь Філарета була феноменальною: «Радянський Союз вчинив акт гуманізму по відношенню до Йосифа Сліпого. Ми звільнили його з ув'язнення, але не тому, що наш уряд вважає його невинним, але лише з почуття гуманності». Чопик знову перепитав: «То, які злочини він вчинив?». Далі слово взяв Віталій Боровой, відповідь якого була теж «цікавою», але не буду входити в нюанси, бо він далі просто «забалтивал» тему [інтерв'ю було надруковане в The Ukrainian Bulletin, місячник Українського Конґресового Комітету Америки за квітень 1963]. Це також цікаво з іншого боку, бо за схожими темниками, тепер вже ФСБ, я переконаний, працюють і нинішні «зовнішні» органи РПЦ-УПЦ (МП).

Виходячи з методології Роберта Тафта, можна було б зрозуміти, навіщо владика Філарет брехав щодо свободи релігії в СРСР і ув'язнення Йосифа Сліпого у 1963 році. Але як зрозуміти його слова про те, що співпраця з КҐБ не була гріхом сьогодні? Чи брехня (масштаб якої був чималий) вже перестала бути гріхом?

Анатолій Бабинський, РІСУ

ХГ

ЗОНА

Двері до камер подвійні: перші дерев'яні, оббиті залізом. У них прозурка діаметром сантиметрів 5, вона закривається язичком. Час від часу в прозурці з'являється око наглядача. А в тому язичку є ще дірочка міліметрів два, для таємного підглядання. Другі двері – з ґрат. У них є більша дірка, крізь яку подають їжу, пролазить чайник. Ця дірка називається «кормушка». Коли дають їжу, то відчиняють тільки зовнішні двері. Обоє дверей один наглядач не має права відчиняти: лише вдвох. При цьому один повинен стояти в дверях, а другий може зайти до камери. Навіть якби на того наглядача, який зайшов до камери, в'язні напали, то перший наглядач не має права зайти до камери його боронити. Він мусить зачинити двері і кликати допомогу. Наглядачам доплачують 20 % за «шкідливі умови праці». Може, в кримінальних зонах це й виправдано, але в політичних зонах ніхто не пам'ятає нападів в'язнів на наглядачів. Ми хіба жартували: якби за тих 20 % можна було раз на рік набити пику найлютішому наглядачеві... До речі, двері не відчиняються повністю: угорі є ланцюг, який дає змогу прочинити їх лише наполовину. Це щоб в'язні виходили з камери тільки по одному.

Поміж вікнами на стінах – метрові щити з дощок, щоб не можна було з камери в камеру закинути «коня» (записку на нитці). На вуглах установлена якась апаратура – мабуть, нічного бачення. Якби висунув руку крізь ґрати – зафіксували б.

У камерах подвійні вікна, поміж якими ґрати. Другі ґрати навішені знадвору, вони на завісах і замикаються замками. Є подвійна ж кватирка, ґрати не дають її повністю відчинити.

На карцерах вікна маленькі, ґрати густіші і подвійні, додатково на них знадвору встановлено «жалюзі» (або ж «баян») – густі дощечки навкіс, так що прямо і вниз із карцеру нічого не видно, лише вгору.

Куди би в'язня не вели – він має тримати руки назад. Перед ним, як перед великим паном, двері відчиняють і зачиняють. Зрозуміло, що в камерах ізсередини ручок нема.

Нари-ліжка на два поверхи. Замість сіток на них приварені металеві штаби по сантиметрів 5–8 завширшки. Поміж ними проміжки до 10 см, крізь які тонкий матрац провалюється, залізяччя муляє в боки.

Продовження на 7 стор. ▼

ЗОНА

▼ Продовження. Початок на 6 стор.

Нари хитаються – повертатися на них треба особливо обережно, щоб не розбудити сусіда. Через це бувають конфлікти. Ми пробували закріплювати їх, напихаючи поміж нарами і стіною газет, та при обшуках їх зі злістю викидають: усе має бути максимально пристосоване для зручного обшуку, а не комфортного життя. Два простирадла, ковдра, подушка. Спочатку ввечері можна було лягти на нари до відбою, не розстеляючи, з 1983 року на них дозволяли перебувати лише 8 годин – від відбою до підйому, а в інший час забороняли навіть сідати.

Над дверима є заґратована ніша, у якій дві лампочки: сильніша денна і слабша для нічного освітлення. В'язень має спати ногами до дверей і так, щоб увесь час було видно його обличчя. Можна хіба скласти хустинку вчетверо і накрити очі від світла.

Посеред камери стіл, дві важкі лави або табуретки. Тумбочка одна на двох. Там книжки, зошити, листи. Шухляда в тумбочці також поділена навпіл на двох. Тут лежать зубна щітка, мило. На тумбочці нічого не повинно лежати. Нічого не застеляти, не виставляти ніяких картинок чи знімків.

Одяг висить на вішалці. Є смітник, віник, ганчірка для миття підлоги. Могла бути висяча шафа з нішами – для продуктів.

Можна мати електричну бритву, але розетку вмикає наглядач, якщо попросиш. Щоб викликати наглядача, в камері є кнопка, в «діжурці» задзвонить дзвінок. Можна попросити увімкнути чи вимкнути радіо. Але іншому радіо заважає, це також спричинює напруження.

Є умивальник, «параша» – унітаз у кутку біля дверей на підвищенні. Він накривається фанерою. Тут тобі спальня, їдальня і с...ня. Без сорому казка: ця туалетна проблема в камерах – одна з найтяжчих психологічних тортур. Доки вибереш той момент, коли ніхто не їсть, не молиться... Сидиш, як на п'єдесталі, нічим не прихищений. Довго ми домагалися, щоб хоч з одного боку перегородку поставили метр на метр. Аж одного разу, коли «хазяїн», майор Журавков, обходив камери зі «свитою», в якій була одна жінка, я сказав давно приготовану фразу: «Примушуєте нас штани один перед одним скидати...» – «Што ви нас поносітє прі чесном народе!». Думав, покарає. Аж ні: поставили дошки. Навіть і в робочих камерах. Але ж через ту парашу мінімум двічі на добу мусили перейти всі в'язні. Це психологічні тортури, я вам скажу. Тебе перевиховують на людиноподібну худобину. Вічне стримування призводить до захворювань: майже в кожного в'язня нездоровий кишківник, шлунок, геморой з кровотечею. У камерах завжди сморід, а ще бували перебої з водою. Шкода говорити...

Багато хто курить – інші кашляють, їм болить серце. Це напружує. Один воліє чисте повітря – інший мерзне. Повітря не вистачає, особливо вночі.

Ходити в камері було практично ніде, хіба під кінець, коли нас ставало дедалі менше. Вічна прилюдність пригнічує: ти – як амеба на шклі мікроскопа! За щастя маєш, коли випаде нагода побути самому. Для цього є карцер і одиночка...

Один раз на місяць виводять у більшу кімнату подивитися кіно, яке пізніше замінили телевізором. Виводять дві камери разом – це рідкісна нагода побачитися. Тільки побачитися, бо сідати треба по різні боки кімнати і не розмовляти. Іноді вдасться безборонно потиснути руку мешканцеві іншої камери. [...]

У камері можна мати не більше 5 книг, журналів і брошур, разом узятих. А кожен старається мати якийсь підручник, словник, кожен передплачує кілька журналів. Ручка, зошити, олівець, конверти. Інтелектуальна праця – єдиний порятунок. Щось конспектуєш, вставляючи своє. Але зошити забирають «на провірку» – і рідко що повернуть. Хто може не писати – тому легше. Але творчі люди, як-от Стус, Литвин, Сокульський, не могли не писати, тому й страждали більше, коли забирали їхні рукописи.

Листа пишеш одного на місяць. Буває, не можеш його докінчити: наглядачі тихенько відчинять камеру і заберуть написане «на провірку». Тільки ти його й бачив. Листа, згідно з їхніми порядками, повинні відсилати, як і вручати, впродовж трьох діб. Насправді так бувало рідко. Начальство радить: «Пішітє на русском – бистрєє пайдьот». Часом листа посилають на Вкраїну (у Литву, Вірменію) на переклад, відтак вирішують, чи відсилати його. Часто цензор повідомляє: «Пісьмо конфісковано: условності в тєкстє; недозвольонная інформація; клєвєтнічєскіє ізмишлєнія». Або просто: «Падозрітєльноє по содєржанію». Від нерідних листи віддавали нам дуже рідко.

Основна робота – збирати деталі електропраски і прикручувати їх гвинтиками до шнура. Деталі дрібні, гвинтики колючі – ранять пальці, норма велика (522 шнури). Дехто не міг її виконати. Якщо треба тебе, особливо перед побаченням, зробити порушником режиму – можна виявити нещільно прикручені гвинтики і відкинути цілу в'язку (25 чи 10 штук). І ти вже не виконав норму.

Працювати по 8 годин 6 днів на тиждень у робочих камерах під замком. Бували перебої з матеріялами, тоді сидимо в камерах, читаємо. Крім того, в'язнів могли залучати до робіт на впорядкуванні території до двох годин на добу. Це траплялося рідко. Улітку – косити траву в зоні, узимку – відкидати сніг. На таку роботу більшість ішла охоче, бо сидіти в камері остогидає. Хоч Боже сонечко побачиш, ліс

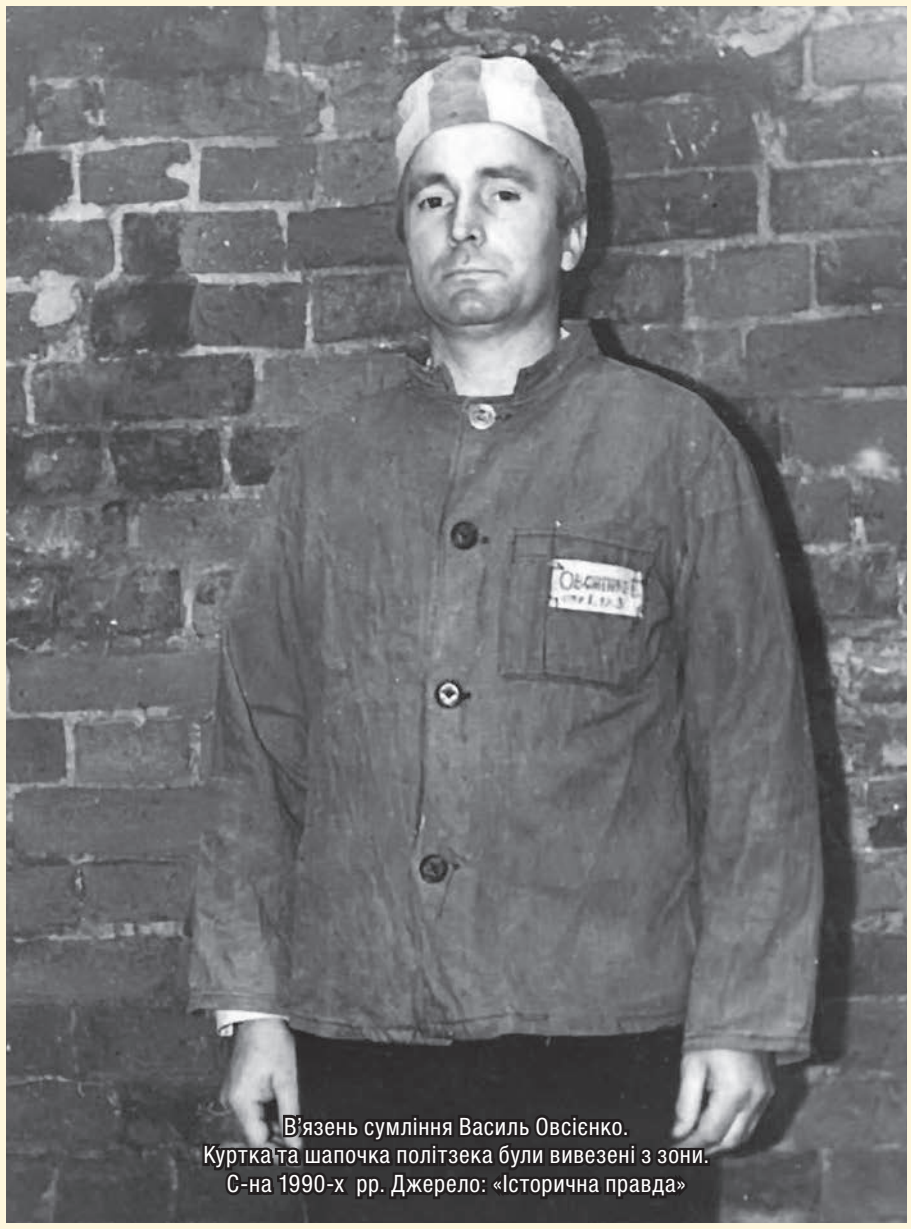

В'язень сумління Василь Овсієнко.
Куртка та шапочка політзека були вивезені з зони.
С-на 1990-х рр. Джерело: «Історична правда»

іздалека, траву зелену (може, принесеш чогось їстивного, наприклад кропиви, та покришиш у баланду). Але ніхто не йшов перекопувати і скородити «запрєтку», встановляти там стовпи – сумління в'язня не дозволяє вдосконалювати собі тюрму. Такі вимоги адміністрації розглядали як провокацію. Кару за цей непослух приймали свідомо: в'язень не повинен будувати собі тюрму і вдосконалювати її.

Заробіток рідко сягав 100 рублів. Половина одразу відраховується державі («на колючий дріт»). З другої половини роками вираховують судові витрати, хто їх має, з неї ж платиш за харчування, одяг, черевики, ларьок, на передплату преси, «Книзі – поштою», можеш переказати кудись гроші. Але то сміх: їх завжди було замало.

Для прогулянки є три дворики метрів 2,5 на 3. Туди виводять усю камеру на 1 годину в неробочий час. Там заборонено роздягатися, але влітку зрідка можна побачити сонце. Дворики для прогулянки – це дерев'яні ящики метрів три заввишки, оббиті зсередини бляхою, зверху вони засновані колючим дротом. На помості на рівні дроту ходить наглядач. Якщо десь між бетону проросте бур'янина – її старанно знищують. Усе в неволі має бути сіре, безбарвне.

Вода брудна, болотяна, смердюча. Поставиш її в посудині – з'являється рудий осад і масна плівка на поверхні. Ми домагалися, щоб завозили чисту, але останнім аргументом начальства було: «І ми такую пйом». Так ви ж п'єте добровільно: можете пити горілку замість води, можете виїхати звідси! [...]

Інколи вечорами приходить лікар, приймає в санчастині. Може звільнити від роботи, направити в лікарню, що в зоні ВС-389/35 на ст. Всехсвятська. Туди везуть воронком 3 години.

Карцером (ШІЗО – «штрафной ізолятор») карають до 15 діб, але вдруге до нього можна потрапити вже й через годину. Там маєш тільки штани й куртку з написом «ШІЗО», шкарпетки, капці, білизну взимку або труси і майку влітку. Нари відстібаються на 8 годин. Решту часу – ходити або сидіти на прикованій табуретці. Постелі не належиться. У карцері завжди холодно. Хто хоче знати, як гине від холоду в'язень при плюсовій температурі, прочитайте в нарисі Левка Лук'яненка «Василь Стус: останні дні».

Після двох-трьох покарань карцером можуть посадити до одиночки на рік. Там гірше харчування, прогулянки півгодини у дворику 2 на 2 метри, один лист на два місяці, одне побачення на рік до 2 годин, не можна одержувати пакунків і передач.

Побачення одне на рік до 3 діб з найближчими родичами (не більше двох) в окремій кімнаті з виходом у коридор і на кухню. В'язневі на час побачення замінюють одяг.

Продовження на 8 стор. ▼

ЗОНА

▼ Продовження. Початок на 6 стор.

Щоб нічого не взяв із собою, на побачення вихоплюють несподівано. При обшукові заглядають у невимовні місця. Родичам також. Дехто не витримував цих принизливих процедур і відмовлявся від побачень. Рідко кому давали 3 доби – одну чи дві.

Коротке побачення – до 4 годин, але здебільшого давали 1 годину. Через стіл, шкло, телефонну трубку, в присутності наглядача, який вимагає «ґаваріть на русском». Через це дехто просив родичів узагалі не приїздити на коротке побачення – щоб не говорити «тюремною мовою», мовою «тюрми народів». Тож деякі в'язні роками не бачили нікого, крім співкамерників і наглядачів.

Умови ув'язнення доповнюються «людським чинником». Обмежений простір гнітить, в'язні, хоч би які терпимі були, одне одному заважають і надокучають. Стаються конфлікти, які нема як гасити, окрім як обмежити спілкування, помовчати один до одного.

Окремі наглядачі й офіцери також мають свій норов. Скажімо, наглядачі Шаринов, Новицький, Чертанов поводилися з нами так, ніби ти йому рідного батька зарізав. От виводять камеру на роботу – одного в'язня в «діжурку» на обшук, догола. Ведуть на обід – того самого ще раз обшукають. З обіду – ще раз. Мене було тричі на день роздягали, Михайла Гориня – п'ять разів. Сказитися можна... А щось скажеш – це порушення режиму.

У зоні було три колишні кримінальники: Борис Ромашов, В'ячеслав Острогляд (Сухов), Василь Федоренко. Адміністрація й каґебісти використовували їх для внутрішньокамерного терору.

Василь Овсієнко,
фрагмент книги «Життя як покута»,
в-во «Кліо», 2019 р.

ГЛИБОКА ВІРА ХЛОПЧИНИ

Олександр Охапкін, «Український ангел»

Від кількох тижнів 11-літній хлопчина вставав о год. 6-ій ранку, одягався і їхав ровером зо три милі до церкви, де в год. 7-ій відправлялася Служба Божа. Ростом був малий. Монахині завважили його, та найбільше уваги звернули на нього тоді, коли спостерегли як він, по Службі Божій і перед наукою, спокійно споживав шмат сухого хліба.

Зацікавлені ним, почали випитувати його, чому він так раненько приходить на Службу Божу. Він, у своїй простоті й щирості, відповідав: «Я люблю ходити на Службу Божу. Я люблю бути близько Бога». Монахині знали, що він говорить правду, але не всю, бо Мати Ігнатія сказала їм, що його мати лежить тяжко хвора.

Тож добрі монахині почали кожного дня молитися за хлопця, його хвору матір і при тому кожного дня відчиняли для нього шкільну їдальню та до малої коробки сухого снідання, що його він із собою приносив, придавали йому молока.

Стан здоров'я матері погіршувався. Її взяли до лікарні. Люди почали перешіптуватися. Чи це серце, а може й пістряк? Хлопчина не знав про це і далі продовжував свої ранкові поїздки на Службу Божу, далі молився про здоров'я для матері.

Станом її здоров'я журився батько, дочка, сини й монахині. Найбільше непокоїла батька одна річ, а саме: що станеться з вірою хлопчини на випадок смерти хворої матері? Тож одного вечора, перед від'їздом до лікарні, батько закликав до себе синка і так до нього промовив: «Я знаю, що ти кожного ранку ходиш на Службу Божу та молишся, щоб твоя мати прийшла до здоров'я. Однак, якщо це не станеться...». І в думці він почав шукати за словами, щоб приготовити сина на щось гірше, але так, щоби при тому не захитати його глибокої віри. Але відповідні слова не приходили якось... «Тату, – відізвався хлопчина – ти пробуєш мені щось сказати, та воно тобі чомусь не йде. Дозволь, що я це сам тобі скажу».

Він поклав свою малу руку батькові на рам'я, глянув йому просто в очі і промовив: «Тату. Бог не завжди вислуховує наших молитов так, як ми б собі цього бажали. Він відповідає на них у свій спосіб, робить те, що найліпше. І, тату, якщо мама не прийде до здоров'я, то це не буде доказом, що Він не вислухав наших молитов. Це буде тільки означати, що Він її хоче мати біля себе».

Голос хлопчини звучав поважно, очі його були сумні, та сліз у них не було. Однак зайшли сльозами очі батька. Це я знаю, бо я є тим батьком. І тоді я зрозумів значення Христових слів, що наша віра повинна бути такою, як віра дитини. Такої віри мені бракувало. Однак від тієї хвилини я перестав журитися своїм Степанком і всю свою журбу звернув на хвору дружину, дочку, шістьох синів і на себе самого.

Ця історія закінчилася для нас дуже щасливо. Бог вислухав щирої молитви. Дружина цілком виздоровіла, а батько одержав від малого Степанка гарну науку про те, якою повинна бути віра.

Е. Гефнер, календар «Світла», 1968 р.

УПОКОЇЛАСЯ ЛЕГЕНДАРНА МАЛЬВА ЛАНДА

Третього липня в Хайфі у віці сто років померла Мальва Ланда, найстарша учасниця демократичного руху в СССР, легендарна і незвичайно світла жінка. Останні роки вона прожила в Ізраїлі, прикута хворобою до ліжка.

Народилася в Одесі у сім'ї викладача вищої школи. Батько – професор Зооветеринарного інституту. Восени 1932 р. батька засадили в Сталінградську в'язницю. Він пережив тортури. У 1938 р. був розстріляний.

«Вона прожила велике життя, – згадує Алєксандр Подрабінек, – не просто довге, а насичене важкими і драматичними подіями. Геолог за фахом, вона прийшла в демократичний рух на шостому десятку, але її енергії і заповзятливості могли позаздрити молоді. Вона опікувалася сім'ями політв'язнів, стояла з усіма перед закритими судами, коли там йшли судові процеси у політичних справах. Вона їздила по всій країні, і КДБ іноді збивався з ніг, втративши її слід».

Мальва Ланда з травня 1976 р. була в першому складі Московської гельсінської групи. Підготувала величезну кількість документів, присвячених конкретним політв'язням, причому завжди ці документи підписувала своїм ім'ям (зазвичай подібні довідки про політв'язнів і їхні справи були анонімними).

В листопаді 1976 р. разом із Тетяною Ходорович публічно виступила на захист Василя Стуса: «Міжнародній Амнестії, ПЕН-клюбові, людям доброї волі! Василь Стус, журналіст, поет, засуджений на підставі обвинувачення в антирадянській аґітації і пропаґанді, перебуває в ув'язненні від початку 1972 року. Протягом відбування свого покарання він був об'єктом багаторазових жорстоких кар і знущань. Вліті 1976 р. в нього забрали всі його творчі надбання: власні вірші і переклади поезій, написані під час перебування в концтаборі. Його офіційно повідомили про знищення цих творів (разом не менш як 600 поезій). Термін ув'язнення В. Стуса кінчається на початку 1977 року. Далі, згідно з присудом, йому залишається ще три роки заслання. В. Стус – важко хворий.

Передаючи інформації про Василя Стуса, закликаємо активно підтримати нас, підняти голос на оборону В. Стуса, розповсюдити інформації про нього, вимагати від радянського уряду звільнення В. Стуса. В першу чергу ми звертаємося до його колег пера – до письменників, поетів, журналістів.

23 листопада 1976, Мальва Ланда, Тетяна Ходорович».

В березні 1980 арештована і засуджена до п'яти років заслання. На допитах Мальва мовчала. Відбувала термін у селищі Джезди Джезказганської області Казахстану. У грудні 1984 року, після закінчення терміну заслання, оселилася у Владімірській області.

В роки «перебудови» виступала з критикою непослідовності ґорбачовської політики. З 1995 р. жила в Москві, в журналі «Правозахисник» вела рубрику, присвячену історії боротьби за права людини в СССР. У березні 2010 року підписала звернення російської опозиції «Путін повинен піти».

Мальва Ланда, 1978 р.
С-на з архіву «Меморіалу»

В останні роки Мальва Ланда важко хворіла, жила в будинку для літніх людей в Ізраїлі, в оточенні рідних і медиків.

Алєксандр Подрабінек: *«Вона була людиною честі і слова. Це так багато значить в наші дні. Як, втім, і в усі часи».*

Подано за журналом «Збруч»

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС
CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie fur katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потребі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetskyy
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF 1 M 0 5